

ใบความรู้ เรื่อง คำมูล
หน่วยที่ ๔ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง คำมูล
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

การสร้างคำในภาษาไทย

คำที่ใช้ในภาษาไทยดั้งเดิม ส่วนมากจะเป็นคำพยางค์เดียว เช่น ดำ แดง พ่อ แม่ พี่ น้อง กิน นอน เมื่อมีการสื่อสารที่มากขึ้นภาษาก็จะต้องพัฒนาทั้งรูปคำและการเพิ่มจำนวนคำ เพื่อให้คำเพียงพอต่อการสื่อสาร คำไทยที่ใช้อยู่ปัจจุบันมีทั้งคำที่เป็นคำไทยดั้งเดิม คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ คำศัพท์เฉพาะทางวิชาการคำที่ใช้เฉพาะในภาษาพูด คำชนิดต่าง ๆ เหล่านี้มีชื่อเรียกตามลักษณะและแบบสร้างของคำ โดยรูปแบบของการสร้างคำนั้น เช่น คำมูล คำประสม คำซ้ำ คำซ้อน คำพ้อง เป็นต้น

คำมูล

คำมูล คือ คำพื้นฐานที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง เป็นคำที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ อาจเป็นคำไทยแท้หรือเป็นคำที่มาจากภาษาอื่นก็ได้ และจะเป็นคำพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้

๑. ชนิดของคำมูล

๑.๑ คำมูลพยางค์เดียว คือ คำพยางค์เดียวที่มีความหมายชัดเจนในตัว จะเป็นคำที่มาจากภาษาใดก็ได้ และเป็นคำชนิดใดก็ได้

ตัวอย่างคำมูลพยางค์เดียวที่มาจากภาษาต่างๆ

ภาษาไทย	☛	พ่อ	แม่	นก	แดง	แก้ว
ภาษาอังกฤษ	☛	บาส	บอล	ฟรี	น็อค	ชัวร์
ภาษาจีน	☛	เกี้ยว	โต๊ะ	แก๊ง	อ้ว	ป้า
ภาษาเขมร	☛	อวย	ตรวจ	ผลาญ	เพลิง	เพ็ญ

๑.๒ คำมูลหลายพยางค์ เป็นคำหลายพยางค์ เมื่อแยกแต่ละพยางค์แล้ว อาจมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้ แต่ความหมายของแต่ละพยางค์ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายของคำมูลนั้นเลย เช่น กระดาษ ศิลปะ กำมะลอ หรือกล่าวได้ว่า คำมูล คือคำที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(๑) ประกอบด้วยพยางค์ที่ไม่มีความหมาย เช่น “ขนม”

ขะ	☛	ไม่มีความหมาย
หนม	☛	ไม่มีความหมาย
ขนม	☛	ของกินที่ไม่ใช่กับข้าว มักปรุงด้วยแป้งหรือข้าวกับกะทิหรือน้ำตาลของหวาน

(๒) ประกอบด้วยพยางค์ที่มีความหมายเพียงบางพยางค์ เช่น “นาฬิกา”

นา	☛	พื้นที่ลักษณะคล้ายนาสำหรับทำการเกษตรอื่น ๆ
ฬิ	☛	ไม่มีความหมาย
กา	☛	นกชนิดหนึ่ง , ภาชนะสำหรับใส่น้ำหรือต้มน้ำ
นาฬิกา	☛	เครื่องบอกเวลา

(๓) ประกอบด้วยพยางค์ที่มีความหมาย แต่ความหมายของคำนั้นไม่มีเค้า
ความหมายของแต่ละพยางค์เหลืออยู่เลย เช่น นารี

- นา   ☛   พื้นที่ลักษณะคล้ายนาสำหรับการเกษตรอื่น ๆ
- รี   ☛   ลักษณะเรียว , ไม่กลม
- นารี   ☛   นารี

ตัวอย่างคำมูลหลายพยางค์ที่มาจากภาษาต่างๆ

- ภาษาไทย   ☛   กระต๊าก   ประตู   มะละกอ   กระดุม   มะม่วง
- ภาษาอังกฤษ   ☛   โปรแกรม   เทคนิค   คอมพิวเตอร์   เอเย่น   ออฟฟิศ
- ภาษาจีน   ☛   เกาเหลา   ก๋วยเตี๋ยว   บะจ่าง   แซยิด   บะหมี่
- ภาษาเขมร   ☛   เจริญ   กระป๋อง   กบาล   เสด็จ   ถวาย

หลักสังเกตคำมูลหลายพยางค์

- ◆ แปลงเสียงหลายครั้ง
- ◆ มีความหมาย
- ◆ เมื่อแยกพยางค์แล้วจะมีบางพยางค์ที่ไม่มี ความหมาย หรือทุกพยางค์ไม่มีความหมาย

ใบความรู้ เรื่อง คำประสม
หน่วยที่ ๔ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง คำประสม
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำประสม เป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่จากการนำคำมูล ๒ คำขึ้นไปมารวมกัน เกิดเป็นคำใหม่มีความหมายใหม่ ทำให้มีคำใช้ในภาษาไทยมากขึ้น

ลักษณะของคำประสม

๑. คำประสมเกิดจากคำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาประสมกัน แล้วเกิดความหมายใหม่ แต่ยังมีเค้าความหมายเดิมอยู่ เช่น

พ่อ   หมายถึง   สามีของแม่

ตา   หมายถึง   พ่อของแม่

พ่อตา   หมายถึง   พ่อของภรรยา

๒. คำประสมสามารถแยกเป็นคำ ๆ ได้ และคำที่แยกได้แต่ละคำมีความหมายต่างกัน เมื่อนำมารวมกันความหมายต่างจากคำเดิม เช่น

ปาก   หมายถึง   อวัยวะของคนและสัตว์สำหรับกินอาหาร และใช้ออกเสียง.

กา   หมายถึง   นกชนิดหนึ่ง หรือภาชนะสำหรับใส่น้ำหรือต้มน้ำ

ปากกา   หมายถึง   เครื่องสำหรับขีดเขียน

๓. คำที่มาประสมกันจะเป็นคำมูลในภาษาใดก็ได้ เช่น

เซ็มทิต (ไทย + สันสกฤต)

รถเก๋ง (บาลี + จีน)

ตู้โชว์ (จีน + อังกฤษ)

๔. คำประสมที่เกิดจากคำมูล ซึ่งมีลักษณะเป็นการย่อคำหลาย ๆ คำ ส่วนมากมักจะขึ้นต้นด้วย คำว่า นัก ชาว ช่าง หมอ การ ความ ผู้ ของ เครื่อง ที่ เช่น

นัก   ➤   นักร้อง   นักเขียน   นักเรียน   นักสู้

ชาว   ➤   ชาวบ้าน   ชาวเมือง   ชาวนา   ชาววัง

ช่าง   ➤   ช่างไม้   ช่างเสริมสวย   ช่างไฟฟ้า

หมอ   ➤   หมอดู   หมอความ   หมอผี   หมอนวด

การ   ➤   การบ้าน   การเมือง   การไฟฟ้า   การคลัง

ความ   ➤   ความดี   ความชั่ว   ความสุข   ความทุกข์

ผู้   ➤   ผู้ใหญ่   ผู้ดี   ผู้อำนวยการ   ผู้น้อย   ผู้ร้าย

ของ   ➤   ของใช้   ของไหว้   ของเล่น   ของชำร่วย

เครื่อง   ➤   เครื่องหมาย   เครื่องบิน   เครื่องมือ

ที่   ➤   ที่นอน   ที่ดิน   ที่เชี่ยบุหรี   ที่เที่ยว   ที่พัก

๕. คำประสม เป็นคำชนิดใดประสมกันก็ได้ เช่น

นาม + นาม	เช่น	แม่น้ำ พ่อบ้าน แปรงสีฟัน
นาม + กริยา	เช่น	แบบเรียน เข้มกลัด ยาดม
กริยา + นาม	เช่น	กินใจ เล่นตัว เข้าใจ ได้
นาม + विशेषณ์	เช่น	น้ำแข็ง ถั่วเขียว หัวหอม
กริยา + กริยา	เช่น	ต้มยำ พิมพ์ดีด จดจำ
บุพบท + นาม	เช่น	ข้างถนน นอกคอก ต่อหน้า
วิเศษณ์ + วิเศษณ์	เช่น	อ่อนหวาน หวานเย็น
วิเศษณ์ + คำนาม	เช่น	อ่อนข้อ สองหัว

หลักการสังเกตคำประสม

คำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปรวมกัน เกิดคำใหม่ มีความหมายใหม่ เป็นคำประสม

พัดลม	หมายถึง	เครื่องพัดให้เย็นด้วยแรงไฟฟ้า
มือแข็ง	หมายถึง	ไม่ค่อยไหวคนง่ายๆ
เสื้อกล้าม	หมายถึง	เสื้อชั้นในชาย
ลูกน้อง	หมายถึง	ผู้ที่คอยติดสอยห้อยตาม

คำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปรวมกัน ไม่เกิดความหมายใหม่ ไม่ใช่คำประสม

ลมพัด	หมายถึง	ลมโชยมา
มือขาด	หมายถึง	มือถูกสิ่งใดสิ่งหนึ่งตัดขาด
คอเจ็บ	หมายถึง	คออักเสบ
เสื้อเปื้อน	หมายถึง	เสื้อติดสิ่งที่ทำให้เกิดความสกปรก